

Categoria REPORTAJ

nominalizare

Elena Stancu, “degetoalice” – articol publicat în [Dilema Veche](#) (5.10.2011)

Degetoalice

Marian ar putea fi, după orice standarde, un bărbat atrăgător: e înalt și suplu, mușchii brațelor sunt frumos conturați, are trăsături delicate, buze pline, ochii albaștri și mari. Ar face orice pentru iubita lui, o tânără de 22 de ani care îi scrie, pe zeci de pagini, cât de mult îl iubește. Din gesturile sale masculine răzbate însă o senzualitate fragilă și discordantă, care îi trădează camuflajul.

„Mă simt pustie ca un deșert, singură pe lume, fără tine, dragostea mea!”, mărturisește O.R., iubita lui Marian, într-una dintre cele zece pagini ale scrisorii răsfirate în fața mea, pe patul metalic. Literele sînt pe alocuri înghesuie nervos spre capătul paginii, alteori desenate rotund, cu atenție, ca și cum fiecare cuvînt ar fi fost ales cu grijă. „Atunci cînd ești lîngă mine, doar tu ești lumea mea: o lume minunată, fascinantă, în care aerul pe care îl inspir are aromă de dragoste. Aroma ta. (...) Eu ți-am dat cheia sufletului meu, îmi dai și tu un loc în ființa ta? Promit solemn că voi fi un musafir cuminte și tăcut, voi avea mare grijă de fiecare colțișor din inima ta, voi îngriji fiecare gînd de-al tău, ca pe o floare neprețuită.”

Marian ține în mîini teancul de scrisori primite de la iubita lui în mai puțin de două luni. Le împrăștie pe jos și alege cîte o pagină pe care mi-o întinde: aproape că știe conținutul lor pe de rost. La gît, poartă, „cheia sufletului” – legată cu ață – pe care a primit-o cadou de la prietena lui. Pe O.R. o vede însă doar cîteva momente pe zi, la geam, printre gratii, cînd e scos la plimbare.

Numele real al lui Marian este Maria Huțanu, are 28 de ani, doi copii, și este închisă pentru omor la Penitenciarul de femei Tîrgșor. Cînd facem cunoștință, îmi cere să îi vorbesc ca unui bărbat, așa cum i se adresează toate colegile ei. Stă într-o cameră de 17 persoane, în care toate obiectele deținutelor sînt îndesate pe sub paturi. Spațiul este atît de strîmt, încît, dacă toate femeile din cameră ar sta în picioare, nu ai avea loc să ajungi pînă la baie. Universul fiecăreia – cutii cu scrisori, lighene, vase, haine – este sub și în patul metalic. Aici își petrec mai toată ziua femeile de la regimul închis, unde e deținut Marian.

Curtea penitenciarului Tîrgșor arată ca un oraș la scară mică: aici se află o biserică, „clubul” în care desfășoară activități deținutele și o căruță țigănească, cu rol de obiect de decor. Pe spațiul verde, despărțit de restul curții prin gîrdulețe colorate, sînt împrăștiate grupuri de femei: unele se pensează, altele își fac unghiile, se machiază, joacă poker sau lucrează goblenuri. Pe pereții închisorii sînt desenate, în culori vii, flori și umbreluțe. Deținutele, așezate pe pături sau direct pe iarbă, sînt înconjurate de sticlute cu oă, oglinzi, farduri și căni cu cafea. Majoritatea femeilor sînt machiate, au părul vopsit și aranjat, poartă fuste și rochițe. Printre ele, se distinge cîte o siluetă masculină a celor denumiți în pușcărie „degetoalice” sau „băieței”. „Degetoalicele” se îmbracă și arată ca niște bărbați. Poartă pantaloni și merg legănat, cocoșați, pe culoarele penitenciarului, ținîndu-și mîinile în buzunare. Unii sînt tunși scurt sau au mușchi munciți îndelung în sala de sport, iar alții au păr pe picioare, pe care și-l expun

ostentativ. Majoritatea au o iubită sau măcar câteva „admiratoare“ care le caută prezența. Cei mai norocoși stau cu prietena lor în aceeași cameră. Aceasta trebuie să facă treburile unei „neveste“ – să spele hainele și vasele, să facă ordine, să meargă după mîncare la sala de mese –, iar „băiețelul“ îi oferă, în schimb, protecție și dragoste. Toți cei care discută cu „degetoaicele“, inclusiv gardienii, folosesc genul masculin și poreclele lor de băieți.

„Vreau să cînt de bucurie/ Că ești cum îmi place mie“

Marian e condamnat la 11 ani de închisoare pentru că, în urma unei tentative de viol, s-a apărut și l-a ucis pe atacator. Are numai șase clase, așa că citește cu dificultate, iar scrisorile i le scrie o colegă. De aproape patru ani, de cînd e la pușcărie, a devenit „degetoaică“, deși are doi copii acasă, făcuți cu bărbați diferiți. Timp de doi ani a avut o relație cu o fată care, cînd s-a eliberat, l-a uitat. Marian a fost atît de dezamăgit, încît a încercat să se sinucidă și a băut clor. Pentru că nu a reușit, a doua oară a înghițit un ac.

„Eu cred că dragostea e mai mare între două femei, decît între o femeie și un bărbat“, spune el. „Cu un bărbat te certî, te bate, dar la femei e altfel.“ Prietena lui stă în altă cameră, așa că nu o poate vedea decît la geam, cînd e scos la plimbare, sau seara, cînd își sună familiile de la telefonul public de pe hol. „Leșim la aceeași oră ca să ne îmbrățișăm și să ne sărutăm“, spune el. Cînd sînt departe una de alta, comunică prin „ecsive“ (mesaje scrise, primite sau expediate pe căi ilegale între deținuți).

În camera 30, la regimul semideschis, două paturi unite sînt acoperite cu o lenjerie roșie, cu ursuleți. Aici stau Laura Badea, de 33 de ani, „băiețel“, și iubita ei, Doina Marin, de 38 de ani. S-au cunoscut în urmă cu patru ani, în pușcărie, cînd executau alte pedepse, iar relația lor a continuat și în libertate. Acum sînt condamnați pentru un furt pe care l-au comis împreună.

Laura, poreclit Lăbuș și alintat Biță de Doina, este slab, mic de statură și negricios. Are sîinii mari, lăsați, ascunși sub un tricou larg. Prima oară a fost închis la 18 ani și, pînă acum, a avut mai multe condamnări care, adunate, fac 12 ani de pușcărie. Pe mîini, are urme de tăieturi de cuțit – s-a „șmenvit“ din cauza necazurilor. Are trăsături dure și voce groasă, de fumător înrăit. A avut mai multe prietene pînă acum, dar pe nici una nu a iubit-o așa de mult ca pe Doinița. Cu toate astea, Lăbuș are acasă un copil, iar Doina are doi, unul de 7 și altul de 5 ani, ambii născuți în pușcărie. „Eu aș lăsa tot pentru ea: familie, copil“, mărturisește însă Lăbuș, vizibil emoționat. „O iubesc foarte mult, mult de tot, e viața mea Doinița.“

Știe să cînte de la zece ani și, în libertate, Lăbuș mergea la botezuri și la nunți; în pușcărie, a învățat să „bată“ la lighean. Face pe loc o demonstrație și cîntă transfigurat, cu o voce afectată, o melodie țigănească de dragoste: „Te iubesc oriunde-ai fi“. Doina și câteva țigănci din cameră încep să-și miște șoldurile.

Doina e înaltă și corpolentă, iar cînd îl strînge în brațe pe Lăbuș, îl acoperă cu totul. „Îmi place mai mult cu Lăbuș decît cu un bărbat, el e mai tandru și nu mă bate, nu mă chinuie, nu pleacă la femei, cum îmi făcea fostul soț“, spune ea. „Acum, el e ca soțul meu, îl menajez, am grijă de el, îl spăl.“ Colegele de cameră s-au obișnuit cu ei, nu îi privesc ca pe o ciudățenie, ci, mai degrabă, ca pe un cuplu normal. „Într-o seară obișnuită, facem ce se poate face între un soț și o soție, decît că, mă-nțelegeți, n-are scula. Dar ne pupăm și facem sex ca orișicine.“

„Degetoaicele se cred mai mult bărbați decît femei“

În general, celelalte deținute acceptă cuplurile din cameră, cu condiția să nu îi deranjeze, să nu se certe din gelozie și să nu facă sex în timpul zilei. „Un cuplu cu probleme e la o cameră de lîngă“, explică Doina.

„Fac în ziua mare prostii, iar la cameră nu le convine. Acu' vreo două, trei zile s-au certat și au spart geamurile, așa că le-a mutat garda de acolo. Dar ălea-s niște panarame.“

Una dintre regulile importante pe care trebuie să le respecte „degetoaicele“ este să nu atingă farfuriile sau tacîmurile celorlalte colege. „Din cauză că folosim mîinile, noi avem bunul-simț de a nu pune mîinile pe vasele altcuiva, decît pe ale noastre personale“, spune Carlos, de 28 de ani, închis pentru furt. Numele lui real este Elena Nițu și nici pentru el asta nu e singura condamnare. A avut prima relație cu o femeie în urmă cu cîțiva ani, în pușcărie, și, de atunci, a devenit „băiețel“. Este slab, are pieptul plat și păr pe picioare, iar despre el spune că e „o persoană mai diferită“. „Eu mă jenez de colege și mă schimb în baie, iar dacă altă fată se dezbracă în cameră, mă întorc cu spatele.“ Relația dintre o „degetoaică“ și iubita ei e derutantă, mai ales că ele se delimitează cu dezgust de „lesbience“: doar „băiatul“ are voie să o atingă pe prietena lui, fără ca aceasta să fie activă în vreun fel. „La lesbience diferența e că-și dă limbi una la alta“, explică Doina. „Nu e ceva normal cu limbi, eu cu o lesbiană nu aș sta. Mai ales noi, care avem copii, normal că e mai rău. Ne spurcăm noi, ne spurcăm și copiii, familia. La degetoaiice, doar băiatul face cu degetul, nu și fata. Din cauza asta, în pușcărie, noi sîntem mai bine văzute.“

Lăbuș spune că nici nu simte nevoie ca Doina să îi ofere în vreun fel plăcere sexuală. „Eu doar cînd o văd mă simt bine și nu mai am nevoie de altceva. Și ea, în felul ei, mă sărută, pune mîna pe mine, în afară de piept și alte zone mai rușinoase.“

În ceea ce privește legalitatea unor astfel de relații în penitenciar, lucrurile sînt incerte. Atîta timp cît relația sexuală este consimțită, iar cuplurile trăiesc în armonie cu colegele de cameră și nu deranjează pe nimeni, gardienii nu au nici un motiv să intervină. Cu toate astea, uneori, „băieții“ nu sînt prea bine văzuți de administrația penitenciarului. O.R., prietena lui Marian, îi cere acestuia într-o scrisoare să fie discret: „Aș vrea să merg la muncă și se zice că o chestie de genul ăsta ar putea să le influențeze (gardienilor – n. red.) decizia de a mă scoate la lucru. Cică nu le plac fetele care se țin de prostii, care își fac viață aici.“

Și în ceea ce le privește pe celelalte deținute, statutul „degetoaielor“ în interiorul închisorii e destul de confuz: o parte dintre femeile „cinstite“ spun că nu au nimic împotriva lor și că le tolerează, iar altele spun că le disprețuiesc și că le evită prezența. Femeile „cinstite“ sînt cele care, deși închise de foarte mulți ani, nu s-au „pervertit“ și nu au făcut sex cu o altă femeie. „Eu îi văd ca pe niște persoane normale, că stînd atîta timp aici, mie mi se par normale“, spune C.R., una dintre femeile „cinstite“, închisă de 13 ani pentru crimă. „Mai sînt unii care îi marginalizează, în sensul că nu vorbesc cu ei prea mult, chiar deloc, dar eu nu am nimic cu ei.“

Gheorghe Maria, de 38 de ani, închisă pentru trafic de droguri, spune că nu a fost niciodată tentată să facă sex cu o altă femeie, deși „are opt ani de pușcărie, făcuți zi la zi“. „Nu e ceva normal, dar nimeni nu putem să le conducem viața și fiecare face ce crede că e mai bine pentru el“, zice ea. „Altele le privesc aiurea, care chiar nu vrea să accepte viața asta a lor.“

În închisoare, „lesbiencile“ sînt văzute „mai prejos ca degetoaicele“, pe care chiar „băieții“ le privesc cu dezaprobare. „«Degetoaicele» se cred mai mult bărbați decît femei“, explică Ecaterina Preda, psiholog la Penitenciarul de femei Tîrgșor. „Din această cauză nu se consideră lesbiene, pentru că ele nu sînt chiar femei. Se simt bărbați, mai ales pentru că au haine și tunsori de bărbați.“

„Ce înseamnă orgasm?“

Majoritatea „degetoaielor“ sînt de etnie romă (dar asta pentru că cele mai multe deținute sînt rome), sînt analfabete sau au urmat doar clasele primare și și-au petrecut cea mai mare parte a vieții de adult în pușcărie, ispășindu-și condamnările succesive. „Provin din medii rurale, sărace, și le lipsesc deprinderile

de a se descurca în viață: nu au calificare profesională și, practic, nu pot face decât muncă necalificată”, explică Ecaterina Preda. „În general, «degetoaicele» au avut experiențe sexuale negative cu bărbații, fie abuz din partea tatălui, tentative de viol sau chiar viol; iar în aceste cazuri, tot ele au fost condamnate de comunitatea în care trăiau.”

După ce a povestit despre dragostea lui pentru Doina și despre relația lor, Lăbuș a mărturisit încet, aproape în șoaptă: „Mie nu îmi place cu bărbați, că eu prima oară am fost luată cu forța de un băiat de la noi de acolo. Și eram vergină, că aveam doar paispe ani. Iar eu de atunci nu mai suport, așa, să fiu atinsă.”

Gabriela Barbu – Gabi –, 29 de ani, închisă pentru furt, pare foarte timidă și retrasă. Este slabă și are un chip plăcut, copilăresc. „Trăiește în concubinaj” cu un bărbat și are doi copii acasă. Gabi a fost „degetoaică” la condamnările trecute, dar acum spune că „s-a cumișit”, după ce fosta ei iubită a murit. „Am stat patru ani de zile cu ea, trei în pușcărie și unul afară”, povestește Gabi. „Dar a murit de infarct. Ea a fost prima și ultima fată cu care am fost vreodată. Eu încă o iubesc și nu mai vreau să fiu cu altcineva la pușcărie.”

Gabi este analfabetă și, când o întreb ce meserie are, îmi spune că e „hoț de buzunare”. „Eu mă simt mai bine când fac sex cu o femeie, că am avut niște probleme când eram mică; aveam șapte, opt ani când m-a violat un bărbat mai bătrîn, cam ca tatăl meu. Am încercat să îmi refac viața, că doar am doi copii, dar nu suport să pună mâna pe mine.” O întreb dacă a avut vreodată orgasm. „Ce înseamnă asta?”, mă întrebă.

„Totul aici e un înlocuitor al vieții de-afară”

Majoritatea femeilor care se implică într-o relație cu o altă femeie în timpul detenției fac asta mai degrabă dintr-o nevoie afectivă, decât dintr-una sexuală. Deținutele se simt singure, mai ales dacă nu sînt căutate de cei din familia lor, și au nevoie de protecție. „Fata care a murit mi-a fost mai mult prietenă”, spune Gabi. „A avut grijă de mine, din orice punct de vedere, spăla după mine, o ajutam și eu la rîndul meu, chestii din astea.” Lui Gabi îi lipsesc cel mai mult discuțiile cu fosta ei prietenă și gîndul că, în penitenciar, există cineva alături de ea. „Aceste relații vin în împlinirea nevoii lor de suport afectiv, de înțelegere, de acceptare, dar, uneori, și din dorința de a obține diverse bunuri sau favoruri”, explică psihologul Ecaterina Preda. „Un procent ridicat dintre femeile implicate în acest gen de relații nu sînt căutate de familie, uneori ani în șir, se simt abandonate și au nevoie să simtă că aparțin cuiva, că și ele contează pentru cineva.”

Uneori, „degetoaicele” își aleg iubite „căutate” (de familie), care primesc mîncare de acasă, au bani de țigări și cartelă de telefon și de pe urma cărora pot să profite. O parte dintre ele se îmbracă în fuste și se machiază cînd sînt vizitate, astfel încît cei din familia lor să nu bănuiască ce preferințe sexuale au în timpul detenției. „Sînt unele care se transformă în «băieți» peste noapte ca să se bucure de avantaje”, spune Carlos. „Aicea face ca să aibă ceva, un venit, dar se îmbracă în femei cînd le vine familia, că le e rușine. Ei vor să fie de două ori într-o viață, adică cumva aicea, și altcumva afară, în libertate. Eu, spre deosebire, mi-am asumat răspunderea față de ce fac.”

Lena, 34 de ani, „lesbiancă”, este de aproape opt ani în închisoare și nu vrea să își dezvăluie identitatea de teamă să nu afle familie ei. „Mi-e rușine, pentru că Dumnezeu a lăsat bărbat cu femeie, nu ce facem noi aicea”, mărturisește. „Cînd o să ies, nu mai fac așa ceva. Am acasă un bărbat și două fete. În pușcărie am conceput o viață, însă acasă e altă viață. Totul aici e un înlocuitor al vieții «de-afară».”

Glasurele îngroșate de țigări ale deținutelor se sparg între pereții reci ai coridoarelor înguste, de spital. O muzică țigănească se aude din apropiere, în timp ce un „băiețel“ își expune mușchii tatuați. În fața camerelor, e o înghesuială sufocantă de fuste, capoate și rochițe. Ușile întredeschise expun indecent femei care mănâncă, fumează, își fac unghiile, tricotează sau stau lăbărțate în pat.

Dar pentru cele care sînt la Tîrgșor de 4, 10 sau 13 ani, o astfel de viață devine normalitatea la care se raportează. Fiecare supraviețuiește cum poate, găsește modalități prin care „să-și treacă timpul“ și motive pentru care, chiar și aici, merită să zîmbească. Intimitatea își pierde sensul, totul e la comun și în văzul tuturor, exhibit.

Aici, în pușcărie, poveștile de dragoste se consumă după alte reguli, într-un context brutal și apăsător, în care nu poți supraviețui de unul singur. Atunci cînd distanțele sociale dispar și toți devin egali, normalitatea vieții cotidiene capătă un alt sens, pe care cineva de „afară“ nu-l va putea înțelege niciodată în totalitate.

Elena Stancu este jurnalistă.